

مدیریت ریسک

در رویکرد مالی اسلامی

تألیف:

دکتر محمد صادق شامدانی

حاج آیت الله محمد حسنی

www.ketab.ir

انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

تهران: بزرگراه شهید چمران،

پل مدیریت

تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲

صندوق پستی ۱۵۹-۱۴۶۵۵

E-mail: isu.press@yahoo.com

فروشگاه اینترنتی:

www.ketabesadiq.ir

دانشگاه امام صادق

مدیریت ریسک در رویکردهای مالی اسلامی ■ تألیف: دکتر مهدی صادقی شاهدانی و حسین محسنی
ناشر: دانشگاه امام صادق (ع) ■ چاپ اول: ۱۳۹۵ ■ قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه چاپ و دیجیتال ■ جمع چاپ و صحافی برتر ■ شابک: ۹۷۸-۶۰-۲۱۴-۴۵۹-۱

همه حقوق محفوظ؛ متعلق به ناشر است.

سرشناسه: صادقی شاهدانی، مهدی، ۱۳۴۱-

عنوان و نام پدیدآور: مدیریت ریسک در رویکردهای مالی اسلامی / مهدی صادقی

شاهدانی و حسین محسنی

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۵

مشخصات ظاهری: ۲۹۶ ص

فروست: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع): ۷۳۰؛ مالی: ۲۱۴-۶۰-۹۷۸

شابک: ۹۷۸-۶۰-۲۱۴-۴۵۹-۱

یادداشت: نمایه.

موضوع: مدیریت ریسک مالی — کشورهای اسلامی

موضوع: بانک و بانکداری — کشورهای اسلامی

موضوع: امور مالی — کشورهای اسلامی

موضوع: بانک و بانکداری — جنبه‌های مذهبی — اسلام

شناسه افزوده: محسنی، حسین، ۱۳۶۶-

شناسه افزوده: دانشگاه امام صادق (ع)

شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۳۱۶۸۷

فهرست مطالب

۱۵	سخن ناسخ
۱۷	پیشگفتار مؤلفان
۲۱	لیست علائم اختصاری
۲۳	فصل اول: غرر در مالی اسلام
۲۳	۱. مقدمه
۲۴	۲. مفهوم غرر
۲۸	۳. معانی اصطلاحی و مصادیق غرر
۳۱	۳-۱. خطر عدم وجود یکی از عوضین
۳۲	۳-۲. خطر عدم قدرت بر تسلیم عوضین
۳۲	۳-۳. خطر عدم اطلاع از ارزش عوضین
۳۳	۳-۴. خطر عدم اطلاع از خصوصیات و شرایط معامله
۳۴	۴. غرر از منظر فقهای امامیه
۳۹	۵. غرر از منظر فقهای اهل سنت
۴۲	۶. قواعد معروف فقهی در حوزه غرر
۴۵	۷. منابع و مستندات قاعده غرر
۴۵	۷-۱. قرآن
۴۶	۷-۲. سنت
۴۸	۷-۳. اجماع
۵۰	۷-۴. عقل

۵۰.....	۸. غرر از منظر قانون.....
۵۱.....	۸-۱. غرر در قانون مدنی ج. ۱.۱.....
۵۳.....	۸-۱-۱. لزوم معلوم بودن مورد معامله.....
۵۴.....	۸-۱-۲. لزوم مقدور التسليم بودن مورد معامله.....
۵۵.....	۸-۲. غرر در حقوق فرانسه.....
۵۶.....	۸-۳. غرر در حقوق مصر و برخی کشورهای عربی.....
۵۶.....	۹. غرر در عرف.....
۵۶.....	۹-۱. غرر در عرف جاهلیت (قبل از اسلام).....
۵۸.....	۹-۲. غرر در عرف عصر حاضر.....
۶۰.....	۱۰. غرر و ۱۰ خرافات مشابیه.....
۶۰.....	۱۰-۱. غرر و شرع.....
۶۲.....	۱۰-۲. غرر و جهنم.....
۶۴.....	۱۰-۳. غرر و تدلیس.....
۶۷.....	۱۰-۴. غرر و قمار (گرویندی).....
۷۲.....	یادداشت‌ها.....
۷۳.....	فصل دوم: ریسک در ادبیات تأمین مالی ..
۷۳.....	۱. مقدمه.....
۷۳.....	۲. مفهوم ریسک.....
۸۶.....	۳. مفهوم مدیریت ریسک.....
۸۹.....	۴. اهداف مدیریت ریسک.....
۹۱.....	۵. فرایند مدل‌سازی ریسک.....
۹۷.....	۶. رویکردهای مدیریت ریسک.....
۹۸.....	۶-۱. حذف ریسک.....
۹۸.....	۶-۲. انتقال ریسک.....
۹۹.....	۶-۳. جذب و اداره ریسک.....
۹۹.....	۷. اندازه‌گیری ریسک.....
۱۰۲.....	۸. طبقه‌بندی مقیاس‌های اندازه‌گیری ریسک.....
۱۰۳.....	۸-۱. حساسیت.....

۱۰۴.....	۸-۱-۱. دیرش و تحذب
۱۰۵.....	۸-۱-۲. ضریب بتا
۱۰۵.....	۸-۲. نوسان
۱۰۵.....	۸-۲-۱. واریانس و انحراف معیار
۱۰۶.....	۸-۲-۲. میانگین متحرک با اوزان نمایی
۱۰۷.....	۸-۲-۳. مدل‌های نوسان تصادفی
۱۰۷.....	۹. ۱. سنجش ریسک نامطلوب
۱۰۸.....	۸-۳-۱. ارزش در معرض ریسک
۱۱۱.....	۸-۳-۱. ریزش مورد انتظار
۱۱۲.....	۸-۳-۳. پیامدهای طیفی ریسک
۱۱۳.....	۹. ریسک‌های مالی در مالی اسلامی
۱۱۹.....	یادداشت‌ها
۱۲۱.....	فصل سوم: ریسک‌های مالی و مالی اسلامی
۱۲۱.....	۱. مقدمه
۱۲۲.....	۲. ریسک اعتباری
۱۲۳.....	۲-۱. احتمال نکول (PD)
۱۲۵.....	۲-۲. مبلغ در معرض نکول (EAD)
۱۲۶.....	۲-۳. زیان ناشی از نکول (LGD)
۱۲۷.....	۳. مدل‌های سنجش ریسک اعتباری
۱۲۸.....	۳-۱. سیستم‌های خبره (روش‌های کیفی)
۱۳۱.....	۳-۲. شاخص‌های کلان مالی
۱۳۲.....	۳-۳. سیستم نمره‌دهی اعتباری
۱۳۴.....	۳-۳-۱. سیستم‌های خبره
۱۳۵.....	۳-۳-۲. برنامه‌ریزی خطی
۱۳۵.....	۳-۳-۳. طبقه‌بندی درختی
۱۳۶.....	۳-۳-۴. فرایند تحلیل سلسله مراتبی
۱۳۷.....	۳-۳-۵. مدل‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره
۱۳۸.....	۳-۳-۶. شبکه‌های عصبی مصنوعی

۱۴۲.....	۷-۳-۳. مدل احتمال خطی
۱۴۴.....	۸-۳-۳. تحلیل ممیزی
۱۴۴.....	۹-۳-۳. مدل رگرسیون لاجیت
۱۴۵.....	۱۰-۳-۳. مدل رگرسیون پروبیت
۱۴۶.....	۱۱-۳-۳. نمره Z آلتمن
۱۴۸.....	۴-۳. سیستم‌های رتبه‌بندی اعتباری
۱۵۱.....	۳-۳. مدل‌های قیمت‌گذاری اعتباری (ساختاری)
۱۵۲.....	۵-۳. مدل مرتون
۱۵۳.....	۳-۳. مدل سنجش اعتباری
۱۵۴.....	۳-۵-۳. مدل‌های ب
۱۵۶.....	۶-۳. مدل‌های رزش در معرض ریسک اعتباری
۱۵۸.....	۴. ابزارهای مدیریت ریسک اعتباری در مالی اسلامی
۱۵۹.....	۴-۱. وثیقه و ضمانت
۱۶۰.....	۴-۲. ذخیره زیان وام
۱۶۰.....	۴-۳. تبدیل قرارداد مضاربه به بی‌بیانه
۱۶۰.....	۴-۴. جریمه تأخیر (وجه التزام تأخیر تاد)
۱۶۱.....	۴-۵. رتبه‌بندی اعتباری
۱۶۱.....	۴-۶. مشتقات اعتباری
۱۶۲.....	۵. مدیریت ریسک اعتباری در قراردادهای مالی اسلامی
۱۶۳.....	۵-۱. مدیریت ریسک اعتباری در قراردادهای مشارکت
۱۶۴.....	۵-۲. مدیریت ریسک اعتباری در قراردادهای مضاربه
۱۶۴.....	۵-۳. مدیریت ریسک اعتباری در قراردادهای اجاره
۱۶۵.....	۵-۴. مدیریت ریسک اعتباری در قراردادهای مرابحه - فروش اقساطی
۱۶۵.....	۵-۵. مدیریت ریسک اعتباری در قراردادهای سلف
۱۶۶.....	۵-۶. مدیریت ریسک اعتباری در قراردادهای استصناع
۱۶۶.....	۵-۷. مدیریت ریسک اعتباری در قراردادهای جعاله
۱۶۶.....	۶. ریسک بازار
۱۶۷.....	۶-۱. ریسک ارزش سرمایه

۱۶۸.....	۲-۶. ریسک نرخ بازده
۱۶۹.....	۳-۶. ریسک کالا
۱۷۰.....	۴-۶. ریسک نرخ ارز
۱۷۱.....	۷. مدل‌های سنجش ریسک بازار
۱۷۴.....	۱-۷. روش واریانس - کوواریانس
۱۷۵.....	۲-۷. روش شبیه‌سازی مونت کارلو
۱۷۷.....	۳-۷. روش شبیه‌سازی تاریخی
۱۷۸.....	۴-۷. سنجش حساسیت ریسک بازار
۱۷۹.....	۱-۷. تحلیل شکاف
۱۸۰.....	۲-۷. تحلیل ریسک دیرش
۱۸۱.....	۸. ابزارهای مدیریت ریسک بازار در مالی اسلامی
۱۸۱.....	۱-۸. قراردادهای نرخ متغیر
۱۸۲.....	۲-۸. قراردادهای اتی کالا
۱۸۳.....	۳-۸. بیع التورید با اختیار خرید
۱۸۴.....	۴-۸. قراردادهای موازی
۱۸۵.....	۹. مدیریت ریسک بازار در قراردادهای مالی اسلامی
۱۸۶.....	۱-۹. مدیریت ریسک بازار در قراردادهای سوابت (دائمی و کاهنده)
۱۸۶.....	۲-۹. مدیریت ریسک بازار در قراردادهای مزاربه
۱۸۶.....	۳-۹. مدیریت ریسک بازار در قراردادهای اجاره
۱۸۷.....	۴-۹. مدیریت ریسک بازار در قراردادهای مباحه - فروش اقساطی
۱۸۷.....	۵-۹. مدیریت ریسک بازار در قراردادهای سلف
۱۸۸.....	۶-۹. مدیریت ریسک بازار در قراردادهای استصناع
۱۸۸.....	۷-۹. مدیریت ریسک بازار در قراردادهای جعاله
۱۸۹.....	۱۰. ریسک نقدینگی
۱۹۰.....	۱۱. مدل‌های سنجش ریسک نقدینگی
۱۹۱.....	۱-۱۱. مدل‌های پیش‌بینی کمی
۱۹۱.....	۱-۱-۱۱. مدل میانگین ساده و متحرک
۱۹۳.....	۲-۱-۱۱. مدل رگرسیون خطی ساده - چندگانه

۱۹۴.....	۱۱-۱-۳. مدل نمو هموار
۱۹۵.....	۱۱-۱-۴. مدل باکس و جنکینز
۱۹۵.....	۱۱-۱-۵. مدل شبکه‌های عصبی
۱۹۷.....	۱۱-۲. مدل‌های پیش‌بینی کیفی
۱۹۷.....	۱۱-۲-۱. مدل گروه‌های اسمی
۱۹۸.....	۱۱-۲-۲. مدل دلفی
۱۹۹.....	۱۱-۳. مدل پیمایشی
۱۹۹.....	۱۱-۴. مدل‌های قضاوتی
۲۰۰.....	۱۲. ابزارهای مدیریت ریسک نقدینگی در مالی اسلامی
۲۰۱.....	۱۲-۱. فرض الحسنه قابل
۲۰۱.....	۱۲-۲. سندرتی تأیید مالی اسلامی (نظیر ABC)
۲۰۲.....	۱۲-۳. مراحله مورن
۲۰۲.....	۱۲-۴. اوراق بهادار اسرمی (سکک)
۲۰۳.....	۱۲-۵. اوراق حواله اسلامی (AP)
۲۰۳.....	۱۲-۶. اوراق سرمایه‌گذاری بین‌المللی مضربه (M)
۲۰۴.....	۱۳. مدیریت ریسک نقدینگی در قراردادهای مالی اسلامی
۲۰۵.....	۱۳-۱. مدیریت ریسک نقدینگی در قراردادهای مشارکت (دائمی و کاهنده)
۲۰۵.....	۱۳-۲. مدیریت ریسک نقدینگی در قراردادهای مشارکت
۲۰۶.....	۱۳-۳. مدیریت ریسک نقدینگی در قراردادهای اجاره
۲۰۶.....	۱۳-۴. مدیریت ریسک نقدینگی در قراردادهای مراحله - ریسک فسادگی
۲۰۶.....	۱۳-۵. مدیریت ریسک نقدینگی در قراردادهای سلف
۲۰۷.....	۱۳-۶. مدیریت ریسک نقدینگی در قراردادهای استصناع
۲۰۷.....	۱۳-۷. مدیریت ریسک نقدینگی در قراردادهای جعاله
۲۰۸.....	یادداشت‌ها
۲۱۱.....	فصل چهارم: ریسک‌های عملیاتی در مالی اسلامی
۲۱۱.....	۱. مقدمه
۲۱۳.....	۲. مؤلفه‌های ریسک عملیاتی
۲۱۶.....	۲-۱. اشخاص

۲۱۷.....	۲-۲. فناوری و سیستم‌ها
۲۱۷.....	۳-۲. سیاست‌ها و فرایندها
۲۱۸.....	۴-۲. وقایع خارجی
۲۱۹.....	۳. فرایند مدل‌سازی ریسک عملیاتی
۲۲۲.....	۴. مدل‌های سنجش ریسک عملیاتی
۲۲۳.....	۱-۴. مدل‌های از بالا به پایین ریسک عملیاتی
۲۲۴.....	۴-۱-۱. مدل عامل سهم
۲۲۴.....	۴-۱-۲. مدل‌های درآمد محور
۲۲۵.....	۴-۱-۳. مدل‌های هزینه محور
۲۲۵.....	۴-۱-۴. مدل ارزش عملیاتی
۲۲۶.....	۴-۱-۵. مدل تعدیل سناریو
۲۲۶.....	۴-۲. مدل‌های از بالا ریسک عملیاتی
۲۲۷.....	۴-۲-۱. مدل عامل بازار
۲۲۷.....	۴-۲-۲. مدل علی
۲۲۸.....	۴-۲-۳. واریانس حسابداری
۲۲۸.....	۴-۲-۴. مدیریت دارایی و بدهی
۲۲۹.....	۴-۲-۵. چک‌لیست‌های عملیاتی
۲۲۹.....	۴-۳. مدل‌های پیشرفته
۲۲۹.....	۴-۳-۱. داده‌کاوی
۲۳۰.....	۴-۳-۲. شبکه‌های عصبی
۲۳۱.....	۴-۳-۳. شاخص‌های کلیدی ریسک (KRIs)
۲۳۲.....	۵. ابزارهای مدیریت ریسک عملیاتی
۲۳۵.....	۵-۱. رویکرد شاخص پایه
۲۳۶.....	۵-۲. رویکرد استاندارد شده
۲۳۸.....	۵-۳. رویکرد استاندارد جایگزین
۲۳۸.....	۵-۴. رویکرد سنجش پیشرفته
۲۴۳.....	۶. مدیریت ریسک عملیاتی در قراردادهای مالی اسلامی
۲۴۳.....	۶-۱. مدیریت ریسک عملیاتی در قراردادهای مشارکت (دائمی و کاهنده)

۲۴۴.....	۲-۶. مدیریت ریسک عملیاتی در قراردادهای مضاربه
۲۴۴.....	۳-۶. مدیریت ریسک عملیاتی در قراردادهای اجاره
۲۴۴.....	۴-۶. مدیریت ریسک عملیاتی در قراردادهای مباحه - فروش اقساطی
۲۴۵.....	۵-۶. مدیریت ریسک عملیاتی در قراردادهای سلف
۲۴۵.....	۶-۶. مدیریت ریسک عملیاتی در قراردادهای استصناع
۲۴۵.....	۷-۶. مدیریت ریسک عملیاتی در قراردادهای جعاله
۲۴۶.....	یادداشت‌ها
۲۴۷.....	فصل پنجم نتیجه‌گیری
۲۶۵.....	یادداشت‌ها
۲۶۷.....	فهرست واژه‌ها فارسی - انگلیسی
۲۷۱.....	منابع و مآخذ
۲۸۳.....	نمایه

فهرست شکل‌ها

۸۲.....	شکل ۱. ریسک‌های قابل تحمل در مالی اسلامی
۸۹.....	شکل ۲. اهداف مدیریت ریسک در حوزه حلی و خارجی
۹۲.....	شکل ۳. فرایند ساده سه مرحله‌ای مدیریت ریسک
۹۶.....	شکل ۴. نقشه استراتژی و فرایند مدیریت ریسک
۹۶.....	شکل ۵. عامل کلیدی در مدیریت ریسک
۹۷.....	شکل ۶. رویکردهای مدیریت ریسک
۱۰۳.....	شکل ۷. طبقه‌بندی مقیاس‌های سنجش ریسک
۱۱۲.....	شکل ۸. ریزش مورد انتظار با سطح اطمینان و دوره نگهداری
۱۱۵.....	شکل ۹. طبقه‌بندی انواع ریسک در نهادهای مالی اسلامی
۱۳۴.....	شکل ۱۰. الگوهای امتیازدهی اعتباری
۱۴۰.....	شکل ۱۱. شبکه عصبی تک لایه
۱۴۱.....	شکل ۱۲. شبکه عصبی چند لایه
۱۵۷.....	شکل ۱۳. توزیع زیان انتظاری و غیرانتظاری در ریسک اعتباری
۱۶۱.....	شکل ۱۴. فرایند شماتیک سوآپ نکول اعتباری

شکل ۱۵.	طبقه‌بندی ریسک‌های بازار مرتبط با قراردادهای مالی اسلامی.....	۱۶۷
شکل ۱۶.	روش‌های مدل‌سازی ریسک بازار.....	۱۷۴
شکل ۱۷.	خيار شرط در بيع التوريده با حد در قيمت‌های آتی.....	۱۸۴
شکل ۱۸.	تکنیک‌های پیش‌بینی نقدینگی.....	۱۹۱
شکل ۱۹.	ساختار کلی شبکه‌های عصبی مصنوعی چندلایه.....	۱۹۶
شکل ۲۰.	مراحل پیش‌بینی نقدینگی با مدل شبکه‌های عصبی مصنوعی.....	۱۹۷
شکل ۲۱.	رده‌بندی ریسک عملیاتی.....	۲۱۴
شکل ۲۲.	فازاند مدل‌سازی ریسک عملیاتی.....	۲۲۱
شکل ۲۳.	مدل‌های سنجش ریسک عملیاتی.....	۲۲۳
شکل ۲۴.	مختار روش‌های اندازه‌گیری ریسک عملیاتی.....	۲۳۲
شکل ۲۵.	مقایسه روش‌های سنجش ریسک عملیاتی.....	۲۳۳

فهرست جداول

جدول ۱.	سیر مدل‌های مدیریت ریسک.....	۱۰۱
جدول ۲.	طبقه‌بندی سطوح رتبه‌بندی اعتباری.....	۱۴۹
جدول ۳.	جدول نکول شرکت بر اساس مدل رتون.....	۱۵۲
جدول ۴.	انواع عوامل، وقایع و نتایج در حوزه ریسک عملیاتی.....	۲۱۵
جدول ۵.	طبقه‌بندی تفصیلی نوع رویداد زیان.....	۲۳۴
جدول ۶.	عامل بتا برای خطوط تجاری مختلف.....	۲۳۷

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
 وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُودَ وَ سُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
 فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ
 (قرآن کریم. سوره مبارکه النمل. آیه شریفه ۱۵)

سخن ناشر

فلسفه وجودی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) که از سوی ریاست فقید دانشگاه به کرات مورد توجه قرار گرفته، تربیت نیروی انسانی‌ای متعهد، باتقوا و کارآمد در عرصه عمل و نظر است. از این لریه دانشگاه بتواند نقش اساسی خود را در سطح راهبردی به انجام رساند.

از این حیث «تربیت» را می‌توان مولفه‌ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه‌های دانشگاه، در چارچوب آن معنا می‌یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح باشد، جامعه باشد، عاملی مشکل‌ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متاثر می‌کند. در گون می‌سازد.

از سوی دیگر «سیاست‌ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی‌توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست‌ها در گرو انجام پژوهش‌های علمی و بهره‌مندی از نتایج آنهاست. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان‌های فکری و اجرایی به حساب می‌آیند و نمی‌توان آینده درخشانی را بدون توانایی‌های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ‌گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق (علیه السلام) در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که هم‌اکنون ثمرات نیکوی آن در فضای ملی و بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیان‌گذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود با اتکاء به تأییدات الهی و تلاش همه‌جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، بتواند به مرجعی تمام‌عالم در گستره جهانی تبدیل گردد.

معاونت پرورش دانشگاه امام صادق علیه‌السلام با توجه به شرایط، امکانات و الزامات جامعه در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی - کارکردی آن‌ها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقدیم به لایق‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند - درک کادری‌ها و اصلاح آن‌ها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به طری این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت علمی امام صادق علیه‌السلام را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت. (ان شاء الله)

ولله الحمد

معاونت پژوهشی دانشگاه

پیشگفتار مؤلفان

صنعت مالی اسلامی، یکی از بخش‌های مهم و حیاتی در اقتصاد اسلامی است. در این کتاب، به بررسی و تحلیل این صنعت پرداخته شده است. هدف از نگارش این کتاب، آشنایی بیشتر با مفاهیم و اصول مالی اسلامی و همچنین ارائه راهکارها و پیشنهادات برای بهبود و توسعه این صنعت است. در این کتاب، به بررسی چالش‌ها و فرصت‌های مالی اسلامی پرداخته شده است و سعی شده است تا با استفاده از روش‌های علمی و تجربی، راهکارهای عملی برای حل این چالش‌ها ارائه شود. این کتاب می‌تواند به عنوان یک منبع معتبر و کاربردی برای دانشجویان، محققان و مدیران در زمینه مالی اسلامی مورد استفاده قرار گیرد. مؤلفان این کتاب، با بهره‌گیری از تخصص و تجربه خود، سعی کرده‌اند تا تصویری جامع و کامل از صنعت مالی اسلامی ارائه دهند. امید است که این کتاب، گامی مؤثر در جهت توسعه و اعتدال این صنعت باشد.

شناسایی، مدل‌سازی و مدیریت ریسک از مهم‌ترین فعالیت‌های متخصصان حوزه اقتصاد مالی به شمار می‌رود. اتخاذ رویکرد اسلامی - ایرانی در کنار بهره‌مندی از نگرش علمی جهانی با عمل‌گرایی بومی و توحید عملی در شئون زندگی (عبادات، تعاملات و معاملات) سبب کارآمدی نظام مالی اسلامی خواهد شد که مدیریت ریسک یکی از مؤلفه‌ای اساسی در کارآمدسازی نظام مالی است.

مخالفان اصلی موجود در کتب تخصصی حوزه ریسک و مالی اسلامی، فقدان تبیین حرفه‌ای جنبه‌های تکنیکی در کنار پارادایم‌های مالی اسلامی است. این کتاب در تلاش است تا ضمن بیان ماهیت و ابعاد مختلف ریسک در حوزه مالی اسلامی، به تحلیل و تبیین مدل‌ها و فرایندهای مدیریت ریسک برای نهادهای مالی اسلامی بپردازد تا از این رهگذر رویکردی جامع و البته ساده را به عرصه ظهور بخشد.

بررسی مؤلفه‌های سازنده انواع ریسک‌های مالی و عملیاتی، مدل‌سازی و تبیین مدل‌های مرتبط با هر ریسک از جمله مباحث تکنیکی مطرح در حوزه مدیریت ریسک است که در این کتاب به‌طور مختصر به آن‌ها اشاره می‌شود. همچنین این کتاب در تلاش است تا برای تبیین مدیریت ریسک اعتباری، بازاری، نقدینگی و عملیاتی را برای قراردادهای مالی اسلامی به همراه نحوه مواجهه نهاد مالی با آن‌ها تحلیل کند.

کتاب حاضر در چهار فصل تنظیم شده است. در فصل اول، ابتدا به بیان مفاهیم اصلی غرر از منظر اسلام پرداخته می‌شود؛ در این قسمت مفهوم غرر در پنج حوزه توضیح داده می‌شود و سپس به‌طور مختصر دیدگاه علمای امامیه و تسنن در خصوص این مقوله مهم بیان می‌شود. سپس قواعد معروف فقهی در حوزه غرر به همراه آرای اندیشمندان مورد تحلیل قرار می‌گیرد. بررسی غرر از منظر قانونی تکمیل‌کننده بخش فقهی است و بدین ترتیب گذری بر قانون مدنی ج.ا.ا در خصوص غرر انجام می‌شود.

در فصل دوم تحت عنوان ریسک در مالی اسلامی به معرفی بیشتر ماهیت ریسک پرداخته می‌شود. بدین ترتیب که ابتدا مفهوم مدیریت ریسک بیان می‌شود. سپس اهداف مدیریت ریسک از منظر داخلی و خارجی برای نهادهای مالی تشریح و در ادامه فرایند کلی مدیریت ریسک معرفی می‌شود. سپس رویکردهای مدیریت ریسک اعم از حذف، انتقال و جذب و اداره مورد تحلیل واقع می‌شوند. در این راستا مقیاس‌های اندازه‌گیری ریسک به سنجش حساسیت، نوسان و سنجش ریسک نامطلوب طبقه‌بندی می‌شوند تا زمینه ورود به بحث روش‌های اندازه‌گیری ریسک را فراهم آورند.

فصل سوم و چهارم کتاب حاضر به ترتیب به ریسک‌های مالی (اعتباری، بازاری، نسیجی) و عملیاتی می‌پردازد و دارای رویه‌ای متحدالشکل در بیان مبانی و روش‌هاست. بدین ترتیب در هر فصل پس از بیان مقدمه‌ای در خصوص موضوع، با بیان مفهوم ریسک مدنظر فصل پرداخته و مؤلفه‌های آن تشریح می‌شوند. در ادامه مدل‌های سنجش ریسک کاربردپذیر برای آن‌ها به اختصار تشریح می‌شود. بررسی و ارائه ابزارهای مدیریت ریسک متناسب با قراردادهای مالی اسلامی از دیگر موضوعات مهم مطروحه در این کتاب است. بررسی رهنمودهای کمیته نظارت بانکی بال و هیئت خدمات مالی اسلامی به صورت ضمنی دیده شده است.

کتاب حاضر دارای رویکردی جامع و کاربردی است که می‌تواند به عنوان منبع تدریس و پژوهش در مقاطع مختلف تحصیلی رشته‌های مدیریت و اقتصاد استفاده شود. امیدواریم کتاب حاضر بتواند زمینه‌ساز خلق دانش بومی در حوزه مدیریت مالی اسلامی با تأکید بر مدل‌های سنجش و مدیریت ریسک باشد.